

บทที่ 9

ประวัติศาสตร์นิพนธ์ในครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19

ยุโรปในครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 แสดงถึงการที่กลุ่มชนชั้นกลางขึ้นมาใช้อำนาจ ซึ่งเป็นกลุ่มสนับสนุนลัทธิชาตินิยมและประชาธิปไตย ประเทศต่าง ๆ กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ประชากรในระบอบนี้ก็เพิ่มขึ้นเกิดมีชนชั้นกรรมากร ฝ่ายนายทุนมีความสนใจในลัทธิจักรวรรดินิยม ในขณะที่สหภาพแรงงานของกรรมากรพยายามรวมกันเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมืองและสังคม เยอรมนีในช่วงนี้เป็นยุคของบิสมาร์คซึ่งได้รวมเยอรมนีแสดงถึงชัยชนะของลัทธิชาตินิยม บิสมาร์คริเริ่มการปฏิรูปสังคมพลังทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงประวัติศาสตร์นิพนธ์ด้วย

เยอรมนี

นักประวัติศาสตร์กลุ่มปรัสเซีย

ต้นศตวรรษที่ 19 นโปเลียนมีอำนาจสูงสุดได้ล้มจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ลงในปี ค.ศ. 1806 และก่อตั้งสมาพันธ์รัฐแห่งไรน์ขึ้นมาแทน ชาวเยอรมันจึงเกิดความรู้สึกชาตินิยมในขณะเดียวกัน มติของที่ประชุมคองเกรสแห่งเวียนนาได้ให้มีการก่อตั้งสมาพันธ์รัฐเยอรมันขึ้น โดยผู้แทนจากออสเตรียเป็นประธานของสมาพันธ์เยอรมันตลอดไป เนื่องจากเมตเตอิกเกรงว่า หากเยอรมนีรวมกันอย่างแน่นแฟ้นแล้วออสเตรียอาจคุมเยอรมนีไม่ได้ ดังนั้น ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 ได้มีกลุ่มนักวิชาการต่าง ๆ เขียนยกย่องเชื้อชาติเยอรมนีตลอดจนยกย่องราชวงศ์โฮเฮนซอลเลินแห่งปรัสเซีย นักประวัติศาสตร์กลุ่มนี้เรียกว่านักประวัติศาสตร์กลุ่มปรัสเซีย นักประวัติศาสตร์กลุ่มปรัสเซียคือกลุ่มที่แยกจากนักประวัติศาสตร์กลุ่มรังเก และเป็นกลุ่มนักประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากเฮเกล นักประวัติศาสตร์กลุ่มปรัสเซียได้แก่ ดาห์ลมานน์, ไฮเบล, ดรอยเซน และไทร์ชเก

ฟรีดริช คริสตอฟฟ์ ดาห์ลมานน์ (ค.ศ. 1785-1860)

โดยทั่วไปยกย่องเขาเป็นบิดาของนักประวัติศาสตร์กลุ่มปรัสเซีย แต่ทอมสันมีความเห็นว่าผู้ที่ควรเป็นบิดาของนักประวัติศาสตร์กลุ่มปรัสเซียควรจะเป็นฟอน ไฮเบล เนื่องจากไม่อาจนับ ดาห์ลมานน์ เป็นนักประวัติศาสตร์ชั้นหนึ่งได้ เพราะดาห์ลมานน์เป็นนักโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับเอกภาพเยอรมนีและเป็นนักปลุกระดมมากกว่า

HI 414

155

...

155

นับ ดาห์ลมานน์ เป็นนักประวัติศาสตร์ชั้นหนึ่งได้ เพราะดาห์ลมานน์เป็นนักโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับเอกภาพเยอรมนีและเป็นนักปลุกระดมมากกว่า

ระหว่าง ค.ศ. 1812-1829 เขาสอนที่มหาวิทยาลัยคิล ต่อมาเป็นเลขานุการของขุนนางชเลสวิก-โฮลสไตน์ ใน ค.ศ. 1830 นีบูร์และดาร์ลมานน์ ขัดแย้งกันด้วยเรื่องการศึกษา ค.ศ. 1830 ซึ่งแต่เดิมทั้ง 2 มีความเห็นคล้ายกัน นีบูร์ประกาศการที่รัฐบาลยอมต่อฝ่ายปฏิวัติและถือว่าดาร์ลมานน์กลายเป็นนักการเมืองที่ใช้แต่อารมณ์มากกว่าเหตุผล ส่วนดาร์ลมานน์ถือว่าการปฏิวัติดีกว่าปฏิกริยา แต่เมื่อมีการปฏิวัติเกิดขึ้นในเมืองกอตติงเกน เขาเสนอให้ปราบ ดังนั้นดาร์ลมานน์เป็นเพียงนักทฤษฎีมิใช่ นักปฏิวัติเขาชื่นชมในรัฐธรรมนูญของอังกฤษ และเกลียดฝรั่งเศสเหมือนชาวเยอรมันทั่ว ๆ ไป เขามีความเห็นว่าการที่ฝรั่งเศสเกิดปัญหาทางการเมืองเนื่องจากขาดสถาบันกษัตริย์ซึ่งมีขุนนางที่มีที่ดินเป็นฐานรองรับ ค.ศ. 1833 เมื่อพระเจ้า เอิร์นออกัสตัส ๑ ๖ ลงนามรัฐธรรมนูญแฮนโนเวอร์ ดาร์ลมานน์และเพื่อนร่วมงานอีก 6 คน ก่อการประท้วง ทำให้ทั้งกลุ่มถูกเนรเทศใน ค.ศ. 1837 ตั้งแต่ ค.ศ. 1837-1842 ดาร์ลมานน์อาศัยอยู่ที่ไลป์ซิกและจينا เขียนประวัติศาสตร์ ใน ค.ศ. 1842 เขาได้เป็นอาจารย์สอนประวัติศาสตร์และการเมืองที่บอนน์

ในการประชุมรัฐสภาแห่งชาติที่แฟรงค์เฟิร์ต ค.ศ. 1848 ดาร์ลมานน์เป็นสมาชิกของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เขาเน้นเอกภาพของเยอรมนีภายใต้การนำของปรัสเซีย แต่ล้มเหลวเมื่อเขากลับบอนน์เขาจึงมุ่งเขียนประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยม

ดาร์ลมานน์เขียน History of English Revolution (ค.ศ. 1844)

ดาร์ลมานน์ เขียน History of English Revolution (ค.ศ. 1844) และ History of the French Revolution (ค.ศ. 1845) งานทั้ง 2 ชิ้นดังกล่าวถือว่าเป็นงานโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น เขากล่าวว่าชาวเยอรมันต้องการอำนาจมากกว่าเสรีภาพ และทางที่ทำให้มีอำนาจก็โดยการปกครองในระบอบราชาธิปไตยเท่านั้น ทำให้เขามีอิทธิพลต่อเยาวชนเยอรมันมาก

เฮนริช ฟอน ไชเบล (ค.ศ. 1817-1895)

ไชเบล เป็นลูกศิษย์ของริงเก ใน ค.ศ. 1841 เขาได้พิมพ์งานสัมมนาที่ดีเด่นของเขา คือ History of the First Crusade ต่อมาเขาแยกจากกลุ่มริงเก และจัดเป็นผู้นำของนักประวัติศาสตร์กลุ่มปรัสเซียคนหนึ่ง ไชเบลถือว่า ประวัติศาสตร์คือเครื่องมือของการเมืองเขาวิจารณ์ที่ริงเกมิได้ใช้หลักการนี้ เขาเห็นว่านักประวัติศาสตร์เยอรมันจะต้องมีความสำนึกในความเป็นชาติและการเมืองนั้นก็คืออาชีพโดยธรรมชาติของนักวิชาการ

ไซเบล ได้เข้าร่วมรัฐสภาที่แฟรงค์เฟิร์ตใน ค.ศ. 1848 ด้วย ซึ่งเขาต่อต้านการก่อตั้งสาธารณรัฐเยอรมัน เขาเห็นกลุ่มหัวรุนแรงในระยะนี้ทำลายสิ่งของ หลังจากนั้นไซเบลยิ่งยิ่งขวามมากขึ้น และเลิกสนใจประวัติศาสตร์สมัยกลาง แต่หันมาสนใจปัญหาปัจจุบันเพื่อให้ชาวเยอรมันเห็นอันตรายในการใช้นโยบายรุนแรงและอันตรายจากการปฏิวัติ เขาเขียน History of the French Revolution โจมตีการปฏิวัติครั้งนี้ เพื่อป้องกันการขยายลัทธิความรุนแรงมายังเยอรมนี และเขาพยายามพิสูจน์ว่าฝรั่งเศสไม่มีความสามารถทางการเมือง งานชิ้นนี้เขาได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลหัวเก่าในยุโรป เช่น รัสเซีย ออสเตรีย และฝรั่งเศส ให้โอกาสเขาเข้าไปค้นคว้าในกองบรรณสารได้สะดวก อย่างไรก็ตาม ฟอน ไซเบล ยังไม่ใช่กลุ่มปฏิกริยาอย่างเช่น ไทรัชเก เขาต้องการให้ประชาชนเห็นว่าจำเป็นจะต้องมีรัฐบาลกลางที่ไม่ใช่ของกลุ่มหัวรุนแรง โดยการใช้อุญัตติฝรั่งเศสเป็นแบบอย่างว่าไม่ควรจะปฏิบัติอย่างไร

ต่อมา ฟอน ไซเบล เขียน History of the Revolutionary แทนที่เขาจะเขียนเกี่ยวกับปารีสหรือการขัดแย้งในฝรั่งเศส เขากลับเขียนเกี่ยวกับอิทธิพลของการปฏิวัติที่มีต่อประเทศในยุโรปว่าเหตุการณ์ในปารีสมีส่วนแบ่งแยกโปแลนด์ ล้มเลิกจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์อย่างไร ผลงานเช่นนี้มีส่วนขยายวิชาประวัติศาสตร์ของเยอรมนีให้กว้างออกไป ฟอน ไซเบล ลดความสำคัญของนักปฏิวัติลง เขาพยายามชี้ให้นักเสรีนิยมในเยอรมนีเห็นว่าการปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นเหตุการณ์ที่อันตรายและเตือนให้นักเสรีนิยมอย่าเลียนแบบฝรั่งเศส

ในขณะที่เขาเขียนหนังสืออยู่ ฟอน ไซเบล ยังมีบทบาทในการเมืองแม้ว่าเขาสนับสนุนราชวงศ์โฮเฮนซอลเลิร์น แต่เขาก็ต่อต้านบิสมาร์คในสภา แต่เมื่อรัสเซียมีชัยต่อออสเตรียใน ค.ศ. 1866 เขาก็มาสนับสนุนบิสมาร์ค ฟอน ไซเบล กลายเป็นผู้นำของกลุ่มเสรีนิยมแห่งชาติ โดยบิสมาร์คสนับสนุนเขาอย่างเต็มที่ ค.ศ. 1874 เขาได้เป็นผู้อำนวยการกองบรรณสารแห่งรัสเซีย ซึ่งเขาได้จัดพิมพ์เอกสารต่าง ๆ ขึ้น

งานชิ้นสุดท้ายของเขา คือ The Founding of the German Empire by William I (ค.ศ. 1889-1894) วีรบุรุษของหนังสือเล่มนี้คือ บิสมาร์ค ฟอน ไซเบลสร้างผลงานดีเด่นอีกเรื่องคือการก่อตั้งวารสารทางประวัติศาสตร์ขึ้นมา รังเกเคยจัดพิมพ์มาก่อนแต่มีทุนน้อยจึงล้มเหลว ส่วน ฟอน ไซเบล ก่อตั้งใน ค.ศ. 1859 มีนักประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของรังเกสนับสนุนมากขึ้น กลายเป็นวารสารทางประวัติศาสตร์ที่เด่นของโลกตะวันตกเล่มหนึ่ง

จอห์น กุสตาฟ ทรอยเซน (ค.ศ. 1808-1884)

ทรอยเซน เป็นชาวปรัสเซีย ไม่ใช่ลูกศิษย์ของรังเก เหมือนกับนักประวัติศาสตร์ในกลุ่มปรัสเซียคนก่อน ๆ ทรอยเซนได้เป็นอาจารย์ประวัติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยเบอร์ลินตั้งแต่ ค.ศ. 1859-1884 เขาเขียนยกย่องราชวงศ์โฮเฮนซอลเลิร์นใน History of Prussian Policy โดยการค้นคว้าจากกองบรรณสารปรัสเซีย ซึ่งต่อมาเขาเป็นผู้อำนวยการต่อจากดาห์ลมานน์

ทรอยเซน เห็นว่าปรัสเซียเป็นผู้นำของชาติเยอรมัน ประวัติศาสตร์ของปรัสเซียมีความแปลกอยู่ในตัวเอง เนื่องจากมิใช่เป็นชาติแต่อย่างใด แต่ทรอยเซนได้กล่าวถึงกำเนิดของกษัตริย์ปรัสเซียและเน้นว่าเป็นการพัฒนาของชาติเยอรมัน เขาถือว่าชาวเยอรมันคือสิ่งที่ทำให้ราชวงศ์โฮเฮนซอลเลิร์นยิ่งใหญ่ ดังนั้นงานชิ้นนี้มีแต่ความลำเอียง สนใจแต่เฉพาะนโยบายต่างประเทศของปรัสเซียโดยไม่สนใจต่อนโยบายภายใน ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทรอยเซนวิจารณ์จิตวิสัยของรังเกว่าเป็นจิตวิสัยที่จอมปลอม

ไฮน์ริช ฟอน ไทร์เก (ค.ศ. 1834-1896)

ไทร์เกมีเชื้อชาติผสมระหว่างแซกซอนและสลาฟ เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยในเยอรมนี และได้รับสิทธิพลของดาห์ลมานน์ ค.ศ. 1867 เขาเป็นอาจารย์ที่ไฮเดลเบิร์ก และที่มหาวิทยาลัยเบอร์ลินจาก ค.ศ. 1874 จนถึง ค.ศ. 1896 ในระหว่าง ค.ศ. 1871-1888 เข้าเป็นสมาชิกสภาไรชส์ตีกกลุ่มสนับสนุนบิสมาร์ค

เมื่อจะศึกษาไทร์เกต้องวิเคราะห์ 3 ด้าน คือในฐานะเป็นครู นักการเมือง และนักประวัติศาสตร์ เขาเป็นนักพูดที่ดี ความคิดทางการเมืองของเขาที่ปรากฏในรูปการบรรยาย บทความต่าง ๆ มีลักษณะเป็นนักปลุกกระดมมากกว่าเป็นนักประวัติศาสตร์ ไทร์เกเองยอมรับว่าตนเองเป็นผู้รักชาติมากกว่าเป็นนักประวัติศาสตร์ ไทร์เกคล้ายเฮเกลยกย่องรัฐ เขาถือว่ารัฐคือสังคมที่มารวมกันเพื่อทำสงครามรุกกรานหรือสงครามป้องกันประเทศ ประชาชนจะต้องเชื่อฟังกฎหมายของรัฐ สรุปความคิดของไทร์เกได้ว่ารัฐบาลใหญ่และมีอำนาจเท่านั้นที่ควรจะให้ความเคารพ และสงครามคือความดีสูงสุดของรัฐที่มีอำนาจ ไทร์เกเกลียดรัฐเยอรมันเล็ก ๆ ความคิดของเขานั้นมีการโฆษณาอย่างกว้างขวางมีอิทธิพลอย่างมากในการปูทางให้แก่การรวมประเทศของบิสมาร์ค ไทร์เกนิยมสงครามเป็นการแสดงความคิดเห็นของทหารในสมัยนั้น เพื่อต้องการแสดงอำนาจ เขาสรุปว่า “Our Age is an age of war, our age is an age of iron.....- If the strong prevail over the weak...It is an indisputable law of life” เขาเน้นอำนาจของรัฐ มุ่งให้เยอรมนีเสริมสร้างกองทัพเรือ และนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 1

เขาเขียน History of Germany in the Nineteenth Century มีฐานะเทียบเท่างานของมิเชอเลแมคคอคอเลย์ ทั้ง ๆ ที่มีข้อบกพร่องคือเป็นงานที่เขียนอย่างลำเอียง ใส่อารมณ์มากเกินไป แต่มีรูปแบบการเขียนและภาษาที่ดี เขามีใช้นักประวัติศาสตร์ที่ดี แต่เขาเป็นนักเขียนที่ดี ดังนั้นงานของเขาจึงมีอิทธิพลต่อวงการประวัติศาสตร์นิพนธ์เยอรมันน้อยมาก แต่เขามีอิทธิพลต่อประชาชนทั่วไป เมื่อไทร์ชเกลสิ้นชีวิตใน ค.ศ. 1896 นักประวัติศาสตร์กลุ่มปรัสเซียก็จบหมดสิ้นลง

คาร์ล มาร์กซ (ค.ศ. 1818-1883)

มาร์กซเป็นลูกชายของทนายความในไรน์แลนด์ เขาเป็นกลุ่มหัวรุนแรงจึงต้องหลบหนีไปอยู่ที่ปารีส ทำให้เขารู้จักกับเองเกล ทั้ง 2 ร่วมงานกัน แต่มาร์กซใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในอังกฤษ มาร์กซเป็นผู้ก่อตั้งลัทธิคอมมิวนิสต์สมัยใหม่ ทำให้มีผู้สนใจศึกษาด้านนี้ จึงมีแต่วิชาการเท่านั้นที่ศึกษางานของมาร์กซในแง่ปรัชญาประวัติศาสตร์ มาร์กซเป็นนักทฤษฎีและส่งเสริมการปฏิวัติตั้งแต่ทศวรรษ 1840 จนกระทั่ง ค.ศ. 1883 เขาได้อิทธิพลจากปรัชญา จิตนิยมของเฮเกล¹ โดยมาร์กซมาตัดแปลงนำเอาวัตถุนิยมมาใส่แทนปรัชญาจิตนิยมของเฮเกล เรียกว่าวัตถุนิยมวิภาษวิธี ความคิดต่อต้านศาสนาจากฟาวบาด ส่วนของอังกฤษเขาได้อิทธิพลจากนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกโดยเฉพาะของริคาร์โด ทฤษฎีการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีกว่าทฤษฎีของดาร์วิน และสภาพเศรษฐกิจของอังกฤษในระบะนั้น ส่วนฝรั่งเศสเขาได้อิทธิพลจากนักสังคมนิยมยูโทเปียน การปฏิวัติที่เกิดในฝรั่งเศสอาจกล่าวได้ว่าลัทธิมาร์กซเป็นผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมและการปฏิวัติทางการเมือง มาร์กซเขียน Paris Manuscripts (ค.ศ. 1844) ยกย่องฟาวบาด, Holy Family (ค.ศ. 1845) โจมตีเฮเกล German Ideology โจมตีฟาวบาดและวิเคราะห์สิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ 2 เล่มหลังนักวิจารณ์มาร์กซมักจะละเลย Critique of Political Economy Communist Manifesto (ร่วมกับเองเกล, ค.ศ. 1848) และ Capital (ค.ศ. 1867-1894) ปรัชญาของเขาที่แสดงความคิดของเขาอย่างแน่ชัดเป็นผลงานหลัง ค.ศ. 1850 อย่างไรก็ดี ปัจจุบันนี้นักวิจารณ์ของมาร์กซได้ให้ความสนใจแก่งานชิ้นต้น ๆ มากขึ้น

ปรัชญามาร์กซให้ความสำคัญแก่ประวัติศาสตร์มาก ผลงานของมาร์กซได้กระตุ้นให้คนสนใจทั่วไปและพรรคการเมืองอื่น ๆ ต่างก็เกลียดชังลัทธินี้มากกว่าสิ่งใด ในศตวรรษที่ 20 ทศนะของมาร์กซต่อประวัติศาสตร์อาจแบ่งเป็น 3 ช่วง

1. ประวัติศาสตร์คือขบวนการของการพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ปรากฏใน Paris Manuscripts เขามองในแนวอุดมคติ แต่ในปีรุ่งขึ้นเขาวิจารณ์ความคิดนี้รุนแรงใน ค.ศ. 1859

¹ George Fasel. *Modern Europe in The Making, from French Revolution to The Common Market* (New York: Dodd, Mead & Co., 1974), p.70.

มาร์กซวิจารณ์ใน Critique of Political Economy ว่าความคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของเขา ก่อน ๆ นั้นเป็นเพียงยุคก่อนประวัติศาสตร์ ต่อมาเขามีแนวโน้มเอียงเป็นทันสมัยมากขึ้น

2. ประวัติศาสตร์เป็นผลการกระทำของบุคคลและกลุ่ม โดยได้แรงผลักดันจากความต้องการของตนเองในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เขามองในแง่ที่ประวัติศาสตร์เกิดขึ้นได้อย่างไร มากกว่าความหมายของประวัติศาสตร์ที่มีต่อมนุษย์

3. ประวัติศาสตร์คือขบวนการทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยเป็นไปตามกฎบางอย่าง ปรากฏในงานของมาร์กซที่ชื่อ Critique of Political Economy และใน Capital มาร์กซกล่าวว่า มนุษย์สร้างประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์คือการดำเนินการของมนุษย์ที่ดำเนินไปตามจุดประสงค์ของตน แต่จุดประสงค์ของมนุษย์คนหนึ่งมักจะขัดกับอีกคนหนึ่ง ผลก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นมักจะตรงกันข้ามกับสิ่งที่มนุษย์ต้องการ เองเกลกล่าวไว้ว่า แรงผลักดันของมนุษย์มีความสำคัญเพียงอันดับรอง ดังนั้นเราจะต้องดูปัจจัยอื่น ๆ ที่อยู่เบื้องหลังแรงผลักดัน เองเกลสรุปว่ามีกฎบางอย่างคุมประวัติศาสตร์อยู่ “That the course of History is governed by general laws”

รากฐานของลัทธิมาร์กซิสต์

จอร์จ ลิซแซม ผู้เชี่ยวชาญในลัทธิมาร์กซิสต์กล่าวว่า เป็นการยากที่จะประเมินประนีประนอมหลักการของเฮเกลและของมาร์กซเข้าด้วยกัน เนื่องจากเฮเกลชี้ทางที่ให้เห็นโลก แต่มิได้บอกทางที่จะทำหรือจัดการสิ่งที่เขาเห็น มาร์กซได้เขียนในกลางทศวรรษ 1840 ว่า “นักปรัชญาได้เพียงแต่ตีความหมายในโลกต่าง ๆ กัน แต่จุดสำคัญคือการเปลี่ยนมัน” มาร์กซจึงแตกต่างจากเฮเกลหลายข้อที่สำคัญคือเป้าหมายของประวัติศาสตร์ เฮเกลถือความคิดเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมของมนุษย์ ส่วนมาร์กซถือความคิดเป็นเพียงผลิตผลอีกอย่างของมนุษย์และเป็นผลสะท้อนโดยตรงของสภาพทางวัตถุ ดังนั้นความคิดจึงไม่เป็นอิสระจากทางด้านวัตถุ นอกจากนี้ข้อแตกต่างอีกประการคือเกี่ยวกับคน คนของเฮเกลเป็นนักคิด คนของมาร์กซเป็นกรรมกร ทำให้ปรัชญาของมาร์กซได้ชื่อว่า วัตถุนิยมวิภาษวิธี

วัตถุนิยมวิภาษวิธี มีกฎดังต่อไปนี้

1. กฎไดอาเล็กติก ว่าด้วยสิ่งตรงกันข้าม 2 สิ่งรวมในที่เดียวกัน ก่อนเข้าใจกฎไดอาเล็กติก ต้องเข้าใจว่ากฎนี้เป็นกฎการขัดแย้ง เช่น สสารมีขั้วบวก ลบ อยู่ด้วยกันจะมีทั้งกฎดึงดูดและกฎผลักดัน เขานำความคิดวิทยาศาสตร์มาใช้ เช่น สังคมนายทุน มีกรรมกรและนายทุน ซึ่งขัดแย้งกันมารวมกันเพราะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2. กฎของการสูญสลายและการเกิดใหม่ กฎไดอาเล็กติกประกอบด้วย บทตั้ง บทแย้ง และบทสรุป บทแย้งจะปฏิเสธ บทตั้งต่อมาเป็นบทสรุป ดังนั้นบทสรุปปฏิเสธบทตั้ง กฎแบบนี้ปฏิเสธ 2 ครั้ง ขบวนการขัดแย้งจะก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ในจำนวนมากกว่าเดิม

3. กฎการเปลี่ยนปริมาณเป็นคุณภาพ การเปลี่ยนทางวัตถุจะเปลี่ยนในแง่ปริมาณ แต่พอถึงจุดหนึ่งจะเปลี่ยนแบบกระโดดมาเป็นคุณภาพ เช่นน้ำเมื่อร้อนขึ้นจาก 30°C-60°C ปริมาณเปลี่ยน แต่มาถึง 100°C ก็กลายเป็นไอ ทางสังคมก็เช่นกันมีการเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ เช่น สังคมศักดินาพอถึงจุด ๆ หนึ่ง ก็จะกระโดดมาเป็นสังคมนายทุน การกระโดดคือการปฏิวัติ²

4. การเกิดของชีวิต สิ่งมีชีวิตในโลกเกิดจากกฎ 3 ข้อ ดังกล่าว

5. ความสำนึกและสภาพจิตใจ เกิดเมื่อชีวิตมาอยู่ในขั้นสูง เกิดมีความสำนึกหรือความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อมีความสำนึกแล้วจะเกิดสภาพจิตใจที่คิดอะไรได้เข้าใจในตัวเอง และกำหนดโชคชะตาของตนเอง³

จากหลัก 5 ประการ มาร์กซสรุปว่าโลกนี้เป็นวัตถุ แล้วเขาก็ตั้งทฤษฎีวิวัฒนาการให้ประวัติศาสตร์เปลี่ยนไปตามหลักการวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์

วิถุนิยมทางประวัติศาสตร์

แม้ว่ามนุษย์ต้องใช้แรงงาน แต่มนุษย์ทุกคนไม่ได้ทำงานทุกคน ตามประวัติศาสตร์ มีมนุษย์บางกลุ่มมีชีวิตอยู่โดยอาศัยแรงงานผู้อื่น ทำให้เกิดนายและทาส นายทุนและกรรมกร มาร์กซถือว่าสิ่งที่ตัดสินพฤติกรรมในสังคมคือปัจจัยในการผลิต ได้แก่ทุน เครื่องมือและที่ดิน ปัจจัยในการผลิตกำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม จึงเกิดชนชั้นในสังคมขึ้น ทุกสังคมจะมี 2 ชนชั้น คือผู้ได้เปรียบและผู้เสียเปรียบ

ประวัติศาสตร์คือประวัติการต่อสู้ระหว่างชนชั้นปรากฏใน Communist Manifesto ชนชั้นได้เปรียบจะขูดรีดชนชั้นเสียเปรียบ จนถึงขั้นลดความเป็นมนุษย์ ผลก็คือเกิดการขัดแย้งในสังคม แล้วก็ก่อให้เกิดโครงสร้างของชนชั้นแบบใหม่ ดังนั้น การต่อสู้ระหว่างชนชั้นเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาจากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง เป้าหมายก็คือสังคมที่ไม่มีชนชั้น มาร์กซมีจุดมุ่งมั่นที่จะแสดงสิ่งต่อไปนี้

² ดร.ชวัช มกรพงษ์ คำบรรยายวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³ อ.อุทัย คันธเสวี คำบรรยายวิชาทฤษฎีการเมืองตะวันตก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. ชนชั้นมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องการพัฒนาของการผลิต
2. การต่อสู้ระหว่างชนชั้นจะนำไปสู่เผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพ
3. เผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพเป็นจุดเปลี่ยนนำไปสู่สังคมที่ไม่มีชนชั้น

มาร์กซ์ถือว่าหน้าที่ของประวัติศาสตร์คือการค้นหากฎซึ่งคุมพฤติกรรมของสังคมของมนุษย์และกฎนี้จะคุมพฤติกรรมสังคมในอนาคต การตีความหมายทางประวัติศาสตร์ด้วยหลักวัตถุนิยมอยู่บนรากฐาน 2 ประการ คือ การต่อสู้ระหว่างชนชั้น และเศรษฐกิจเป็นรากฐานของปรากฏการณ์ในสังคมทฤษฎีประวัติศาสตร์ของมาร์กซ์เป็นทฤษฎีความก้าวหน้า ประวัติศาสตร์ชั้นหนึ่งจะเจริญกว่าชั้นเดิม เช่นสังคมฟิวทัลเป็นสังคมดีกว่าสังคมทาส สังคมนายทุนดีกว่าสังคมฟิวทัล ฯลฯ ประวัติศาสตร์ของแต่ละยุคจะมีเมล็ดพืชแห่งการทำลายอยู่ในตัวมันเอง และมีการสร้างยุคใหม่ โดยแต่ละยุคได้มีส่วนร่วมสร้างความเจริญแก่อารยธรรม ดังนั้นปรัชญาประวัติศาสตร์ของมาร์กซ์เป็นการทำนายล่วงหน้า เพียงแต่มาร์กซ์แตกต่างจากศาสนาคริสต์ก็คือเขาหวังผลในโลกนี้ ในขณะที่เฮเกิลไม่ยอมทำนายอนาคตมาร์กซ์ทำนายทั้งการปฏิวัติและสภาพสังคมหลังการปฏิวัติ

มาร์กซ์เป็นนักคิดที่มีความคิดริเริ่ม และยังสามารถรวมเอาความคิดหลายกระแส เช่นปรัชญาเยอรมัน สังคมนิยมของฝรั่งเศส ความคิดทางเศรษฐกิจมาเข้าด้วย งานของเขาครอบคลุมทุกด้านประวัติศาสตร์ โครงสร้างสังคม เศรษฐกิจและการเมือง และความคิดของมาร์กซ์มีอิทธิพลในศตวรรษที่ 20 มาก

ชาร์ลส์ เอ เบียด นักประวัติศาสตร์อเมริกัน กล่าวว่ามาร์กซ์ทำให้นักประวัติศาสตร์ไม่สนใจการเมืองอย่างเดียว แต่มาร์กซ์เขียนประวัติศาสตร์ไว้น้อยมาก อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์มิได้เปลี่ยนแปลงในทางดีแต่ทางเดียวการที่มาร์กซ์ถือเศรษฐกิจสำคัญต่อวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ 100% จริงอยู่เศรษฐกิจมีส่วนสำคัญแต่ในบางกรณี แต่การเปลี่ยนประวัติศาสตร์อาจเนื่องจากกรณีอื่น เช่น การเมือง ความคิด สังคม เรอเนียร์สรุปว่าชีวิตมีเพียงหนึ่งแต่ชีวิตหนึ่งมีหลายด้าน ไชเรส นักสังคมนิยมฝรั่งเศสว่า เมื่อมาใช้กับประวัติศาสตร์นิพนธ์ก็ต้องละทิ้งลัทธิมาร์กซ์ เขายอมรับชีวิตมนุษย์มีความซับซ้อนไม่อาจลดมาใช้กับหลักเศรษฐกิจเพียงหลักเดียว

นักประวัติศาสตร์กลุ่มเศรษฐกิจ

ก่อตั้งโดย ลูควิก ฟาวบาค และคาร์ล มาร์กซ์ นักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของเยอรมนีคือ วิลเฮล์ม รอสเซอร์ (ค.ศ. 1817-1894) เขาเป็นลูกศิษย์ของริงเก เขาต้องการค้นหาพลังพื้นฐาน

ที่กำหนดในเรื่องเศรษฐกิจ ตลอดจนค้นหาความเกี่ยวพันระหว่างสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แล้วจึงรวมประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจโดยกฎพื้นฐาน

กุสตาฟ ชมอลเลอร์ (ค.ศ. 1838-1917)

เป็นอาจารย์สอนเศรษฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเบอร์ลิน เขายังเป็นผู้นำปัญญาชนแห่งยุค เขาเขียนประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมขนาดเล็กของเยอรมนี เขาเชื่อว่ารัฐมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจมากกว่าเอกชน เขาเขียนบทความ Social Relations and Social Progress (ค.ศ. 1875) ซึ่งเขาเขียนในขณะที่ขัดแย้งกับไทร์ชเก เรื่องชนชั้นกรรมกรและสังคมนิยม ชมอลเลอร์ และอาจารย์มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่มีความคิดคล้ายกันถูกเรียกว่า “นักสังคมนิยมจอมปลอม” เนื่องจากเรียกร้องให้รัฐบาลปฏิรูป นักธุรกิจและผู้นำนักการเมืองประณามความคิดของเขา อย่างไรก็ตาม กุสตาฟ ชมอลเลอร์ และกลุ่มของเขาพยายามเสนอโครงการออกมา และกลุ่มของเขามีอิทธิพลในการตรากฎหมายประวัติศาสตร์นิพนธ์ในฝรั่งเศสและอังกฤษในปลายศตวรรษที่ 19

การเขียนประวัติศาสตร์ของอังกฤษและฝรั่งเศสในปลายศตวรรษที่ 19 ได้รับอิทธิพลหลายประการมาจากประการแรกคือ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพร่ขยายของลัทธิเสรีนิยม ลัทธิชาตินิยม การฟื้นฟูของลัทธิจักรวรรดินิยม ตลอดจนปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นผลจากที่ได้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม การพัฒนาที่สำคัญในช่วงนี้ การใช้วิธีการวิจารณ์หรือวิธีการวิทยาศาสตร์กับประวัติศาสตร์

ในขณะที่รุ่งเรืองได้วางรากฐานประวัติศาสตร์แบบวิทยาศาสตร์ วิธีการของเขาแพร่หลายทั่วไป ในฝรั่งเศส มี ออลาร์ด, ฟิสเทล เดอ กูลังค์ และโมนอด ในอังกฤษมี การ์ดิเน และสตีบ์ส มีการใช้วิธีการสัมมนา และกำหนดวิธีการวิเคราะห์ที่วิจารณ์ทำให้ค่อย ๆ แยกประวัติศาสตร์ออกจากวรรณคดี มีการเขียนเฉพาะเรื่องมากขึ้น ผู้เขียนประวัติศาสตร์กลายเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากกว่าเป็นนักประวัติศาสตร์สมัครเล่น ตลอดจนมีการขยายการเขียนประวัติศาสตร์ออกเป็น วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม นอกจากนี้ยังมีการสนใจในเรื่องสมัยกลาง ซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของกลุ่มนักประวัติศาสตร์ในแนวโรแมนติก

ฝรั่งเศส

เริ่มมีการเขียนแบบวิทยาศาสตร์ในทศวรรษ 1860 เรื่องที่นิยมเขียน คือ ประวัติศาสตร์การปฏิวัติ ซึ่งนิยมเขียนกันตั้งแต่ครั้งแรกของศตวรรษที่ 19 แล้ว แม้ว่า อเล็กซิส เดอ ทอกเกอวิลล์ (ค.ศ. 1805-1859) เป็นคนสมัยครึ่งแรกของศตวรรษที่ 19 แต่วิธีการเขียนของเขาเกี่ยวกับการปฏิวัติมีลักษณะเป็นการวิจารณ์สมัยใหม่ ค.ศ. 1835 เขาเขียน Democracy in America และ

เขียน L'ancien Régime (พิมพ์ 1856) เขาอ่านและค้นคว้าอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกองบรรณสารตามมณฑลต่าง ๆ เขาเชื่อว่า การปฏิวัติเป็นการสืบต่อจากการปกครองในระบบเก่า การปฏิวัติมีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าที่เข้าใจกัน และมีความน่ากลัวน้อยกว่าที่นักเขียนบางคนเขียน ข้อสรุปของเขาเป็นที่ยอมรับของนักประวัติศาสตร์ในเวลาต่อมา หนังสือของเขายังคงเป็นที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบันส่วนอ็อบโปไลท์ เอ เทน (ค.ศ. 1828-1892) เขาเขียนการปฏิวัติเช่นกัน เขียน The Origins of Contemporary France ในชุดแรกเขาถือว่าการปฏิวัติเป็นอิทธิพลของนักปรัชญา โดยเฉพาะรุสโซ ในชุดการปฏิวัติ เขาเขียนโจมตีเกี่ยวกับจาโคแบง อย่างไรก็ตามวิธีวิธีการของเขาไม่เป็นวิทยาศาสตร์

อัลฟอง ออลาร์ด (ค.ศ. 1849-1928)

เขาเขียนเรื่องการปฏิวัติอย่างมีระบบ แม้ว่าเขาจะได้รับการฝึกมาทางวรรณคดีมากกว่าทางประวัติศาสตร์ก็ตาม เขาเขียน The French Revolution : A Political History, 1789-1804 (พิมพ์ ค.ศ. 1901) เขาใช้เวลาค้นคว้า 20 ปี เขาโจมตีการปกครองระบบเก่า และชื่นชมในการปฏิวัติและตั้งตอง เขาเขียนแต่เฉพาะการเมืองและมีความลำเอียง แต่ก็ยังยอมรับว่าเขาเป็นนักประวัติศาสตร์ของการปฏิวัติ

ในฝรั่งเศส มีสถาบันชื่อ École Des Chartes ที่มีการศึกษาประวัติศาสตร์สมัยกลางอย่างมีระบบ นักประวัติศาสตร์ที่สำคัญคือ ฟัสเทล เดอ กูลังค์ (ค.ศ. 1830-1889) เขียน The Origin of Feudalism เขาใช้เวลา 2 ปี ในกรีซ รวบรวมหลักฐานที่ไม่ได้ตีพิมพ์ เขาเขียน The Ancient City (พิมพ์ ค.ศ. 1864) เป็นเรื่องของสมัยโบราณ แล้วหันมาสู่สมัยกลาง เป็นเรื่องต่อต้านเยอรมนี รัยนั้นมีการตีความหมายจุดกำเนิดของ ระบบศักดินา อยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยอรมันและโรมัน เขาเขียนบทความว่าการที่เยอรมันบุกฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 5 มิได้ทิ้งอิทธิพลใดแก่สถาบันฝรั่งเศส ความคิดของเขาตั้งกล่าวไม่ได้เป็นของใหม่ หากแต่ได้เขียนแล้วในผลงานเล่มอื่นของเขา เขาเห็นว่าลัทธิ ระบบศักดินา จะเกิดขึ้นแม้พวกชาวเผ่าเยอรมันไม่ได้บุกก็ตาม

ซัง โซเรส (ค.ศ. 1859-1914)

เป็นนักสังคมนิยมชาวฝรั่งเศส ค.ศ. 1903 เขาขอให้รัฐบาลตั้งกรรมการรวบรวมหลักฐานการปฏิวัติที่กระจัดกระจาย โซเรส เป็นประธานคณะกรรมการร่วมกับ ออลาร์ด, ลาวิส และไซโงโบส มีการพิมพ์ Cahier ค.ศ. 1789 โซเรส เขียนประวัติศาสตร์การปฏิวัติ ค.ศ. 1789 เป็นงานที่ได้รับการยกย่องมาก

อัลเบิร์ต ไชเรล (ค.ศ. 1842-1906)

ศึกษากฎหมายในค.ศ. 1866 เข้ารับราชการในกระทรวงต่างประเทศ 5 ปีต่อมาเข้าเป็นอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ที่ École de Paris งานที่สำคัญคือ Europe and the French Revolution (4 ชุด) เป็นผลการค้นคว้าจากกองบรรณสารในฝรั่งเศสและยุโรป เขาเขียนคําให้การเมือองระหว่างประเทศของการปฏิวัติ เขาสรุปว่าสงครามในระหว่างการปฏิวัติ มิใช่เป็นความปรารถนาของฝรั่งเศส ที่จะเผยแพร่หลักเกี่ยวกับการปฏิวัติ และมีใช้ความต้องการของประเทศในยุโรป ที่มุ่งทำสงครามเพื่อคงไว้ซึ่งสถาบันกษัตริย์ของฝรั่งเศส ออสเตรีย ปรุสเซียและรัสเซีย ไชเรลสนใจในโปแลนด์มากกว่าชะตากรรมของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 จัดเป็นงานชิ้นสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การทูตของการปฏิวัติ

ไชเรล สรุปว่าประวัติศาสตร์อังกฤษและฝรั่งเศสแตกต่างกันเนื่องจากในฝรั่งเศส สามีญชนและกษัตริย์ต่อต้านระบบฟิวดัล ส่วนในอังกฤษขุนนางชั้นผู้น้อยและชนชั้นกลางต่อต้านกษัตริย์ ฝรั่งเศสมุ่งการรวมอำนาจปกครอง ส่วนอังกฤษกระจายอำนาจปกครอง อังกฤษไม่มีปัญหาในเรื่องการถูกรุกราน ซึ่งตรงกันข้ามกับฝรั่งเศส

อังกฤษ

นักประวัติศาสตร์กลุ่มอ็อกซฟอร์ด

ในเยอรมนีและฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยเป็นผู้นำในเรื่องประวัติศาสตร์นิพนธ์ แต่มหาวิทยาลัยของอังกฤษ 2 แห่ง คือมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ดและเคมบริดจ์ มิได้สนใจประวัติศาสตร์สมัยใหม่มากนักในต้นศตวรรษที่ 19 แม้จะเริ่มมีการสอนกันมาตั้งแต่ใน ค.ศ. 1724 ชาวอังกฤษยังถือว่าประวัติศาสตร์สมัยโบราณเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาศาสสิกที่สุภาพบุรุษชาวอังกฤษต้องศึกษา แต่ก็ถือว่าประวัติศาสตร์โบราณนี้เป็นสาขาของวรรณคดี ในต้นศตวรรษที่ 19 มีนักศึกษาประวัติศาสตร์จำนวนน้อย และนักศึกษาชาวอังกฤษไม่สามารถอ่านภาษาเยอรมันได้ จึงขาดความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของงานเขียนประวัติศาสตร์ของเยอรมนี การสอนอยู่ในมืออาจารย์ 2-3 คน ซึ่งอาจารย์เหล่านี้สนใจในหลายวิชา และต่างมุ่งหวังตำแหน่งทางศาสนามากกว่า นอกจากนี้มีการสอบเกี่ยวกับศาสนาก่อนจะศึกษาในอ็อกซฟอร์ดและเคมบริดจ์ มากยกเลิกใน ค.ศ. 1871

อังกฤษเพิ่งมารวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีระบบในต้นศตวรรษที่ 19 กิบบอนเสนอให้ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิมพ์เอกสารประวัติศาสตร์สมัยกลางของอังกฤษ

และเขาเสนอ จอห์น ฟิงเกอร์ตัน เป็นบรรณาธิการ แต่เมื่อเขาตายก็ได้มีผู้สนใจ ค.ศ. 1800 เริ่มมีการตั้งหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ แต่ยังไม่มียกประวัติศาสตร์ที่แท้จริงรับผิดชอบจนกระทั่ง ค.ศ. 1825 ในค.ศ. 1830 มีนักประวัติศาสตร์โจมตีสภาพของเอกสารของอังกฤษ ทำให้มีการตั้งคณะกรรมการที่เข้มแข็งในค.ศ. 1836 แต่เลิกไปในค.ศ. 1837 จึงไม่มีการเก็บหลักฐานอย่างมีระบบ จนกระทั่งกลางศตวรรษที่ 19 จึงมีนักประวัติศาสตร์มาให้ความสนใจ เขาคือ วิลเลียมส์ สต๊อบบ์ส ประวัติศาสตร์นิพนธ์ของอังกฤษเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในระหว่างค.ศ. 1859-1867 เริ่มมีค่านักประวัติศาสตร์กลุ่มอ็อกซฟอร์ด ซึ่งเป็นผลงานของ วิลเลียมส์ สต๊อบบ์ส (ค.ศ. 1825-1901) เขาสนใจในประวัติศาสตร์สมัยกลางงานชิ้นแรกคือ *Registrum Sacrum—Anglicanum* เขาใช้เวลาถึง 10 ปี เขียนขึ้นมาเป็นงานชิ้นสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศาสนา เขายังจัดพิมพ์เอกสารต่าง ๆ พร้อมกับพิมพ์คาน่า สต๊อบบ์ส ถือว่าประวัติศาสตร์คือ “Something worth knowing for itself and the truth’s sake” งานชิ้นสำคัญของเขาคือ *Constitutional History of England* มี 3 ชุด (ค.ศ. 1874-1878) เป็นงานชิ้นเยี่ยมที่เขียนแบบวิเคราะห์ เขาเน้นความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์อังกฤษ ความคิดของเขาเกี่ยวกับกำเนิดของเมือง ทำให้เป็นที่ถกเถียงเรื่อยมา การเปลี่ยนความคิดใหม่นี้เนื่องจากเขาใช้หลักฐานใหม่ โดยใช้ *Germania* ของตาซิตุส ตลอดจนใช้งานทางภาษาเช่นเรื่อง *Beowulf* เขาออกจากอ็อกซฟอร์ด ค.ศ. 1884 เพื่อรับตำแหน่งทางศาสนา นับว่าเป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของวงการประวัติศาสตร์นิพนธ์ของอังกฤษ

ฟรีแมน, เอ็ดเวิร์ด ออกัสตัส (ค.ศ. 1823-1892)

เขาเขียน *History of Federal Government* และ *History of the Norman Conquest of England* ค.ศ. 1884 เขาเป็นอาจารย์ในอ็อกซฟอร์ด ฟรีแมนกล่าวว่า “History is past politics, and politics is present History” ฟรีแมนไม่สนใจปัจจัยอื่น ๆ ทางประวัติศาสตร์นอกจากการเมือง ยิ่งกว่านั้นเขาไม่สนใจศึกษาเอกสารฉบับดั้งเดิม แต่จะค้นคว้าเฉพาะหนังสือที่เขาที่อยู่เท่านั้น เขายังไม่รู้เรื่องยุโรปตะวันออก สมาคมแฮนเนซิดิคและสลาฟอีกด้วย

อย่างไรก็ดี เขาเป็นคนซื่อสัตย์และนักคิดที่สำคัญ ในเรื่องการศึกษาและหัวสมองแล้ว ฟรีแมนเป็นรองแต่ สต๊อบบ์ส เท่านั้น เขาเป็นผู้ยกเลิกการแบ่งยุคทางประวัติศาสตร์ เขาถือเอกภาพทางประวัติศาสตร์ และยกเลิกเครื่องกีดขวางยุคกลางและยุคใหม่ ซึ่ง สต๊อบบ์ส ต่อด้านและถือว่าควรศึกษาแต่ละยุคแยกจากกัน แม้ฟรีแมนจะเป็นนักชาตินิยม แต่เขาไม่ได้เขียนลงในหนังสือ และพยายามเขียนบุคคลที่เขาไม่ชอบ เช่น ชัลลา, โทมัส เบกเกต อย่างเป็นทางการ เขาไม่ยอมปล่อยให้จินตนาการมีบทบาทในหนังสือของเขา

ชามวล รอว์สัน การ์ดิเน (ค.ศ. 1829-1902)

เป็นผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์อังกฤษในศตวรรษที่ 17 เขาเขียน History of England from 1603-1660 และ The First Two Stuarts and The Puritan Revolution, 1603-1660 เขามีความเห็นว่าการเมืองของอังกฤษเกิดขึ้นระหว่างการขัดแย้ง การ์ดิเน สรุปว่า การปฏิรูปของพวกพิวริตันเป็นผลของการขัดแย้งระหว่างทฤษฎีการปกครอง 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีกษัตริย์และทฤษฎีรัฐธรรมนูญ

นักประวัติศาสตร์กลุ่มเคมบริดจ์

เซอร์ จอห์น อาร์ ซีลี (ค.ศ. 1834-1895)

เขาเขียน Life and Times of Stein ศึกษาการพัฒนาของเยอรมนีในยุคนโปเลียน เขียน Expansion of England (ค.ศ. 1883) เป็นหนังสือเกี่ยวกับลัทธิจักรวรรดินิยมของอังกฤษ การขัดแย้งกับฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 18 อีกเล่ม The Growth of British Policy แต่ยังไม่สมบูรณ์

ซีลี สอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์เกือบ 25 ปี แต่ไม่ใช่เพราะความสามารถทางวิชาการ เขาใช้การสนทนาในชั้นของเขาและอ้างบทเรียนจากประวัติศาสตร์และการเมือง เขาเน้นในประวัติศาสตร์การเมือง

ลอร์ด แอคตัน (ค.ศ. 1834-1902)

จัดเป็นผู้วางรากฐานนักประวัติศาสตร์กลุ่มเคมบริดจ์ไม่มีนักประวัติศาสตร์สมัยใหม่คนใดที่เขียนน้อยแต่มีชื่อเสียงมาก เช่นลอร์ด แอคตัน บิดาลอร์ด แอคตันเป็นชาวอังกฤษ มารดาเป็นชาวเยอรมัน มารดาของเขาแต่งงานครั้งที่ 2 กับลอร์ด แกรนวิลล์ แอคตันมีลักษณะเป็นสากลโลก เขาเกิดในเนเปิล เรียนในฝรั่งเศสและเยอรมนี เขามีโอกาสท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง ต่อมาเขาเป็นสมาชิกสภาสามัญระหว่าง ค.ศ. 1859-1865

ใน ค.ศ. 1886 เริ่มมีนิตยสารชื่อ English Historical Review ลอร์ด แอคตัน เขียนบทความชื่อ German Schools of History บทความนี้ทำให้นิตยสารนี้มีชื่อเสียงทั่วยุโรปต่อมาใน ค.ศ. 1895 เขาได้รับการแต่งตั้งเป็นอาจารย์สอนประวัติศาสตร์สมัยใหม่แทน ซีลี ทำให้เป็นที่สนใจมากเนื่องจากงานเขียนของเขาน้อย และไม่เคยมีงานเขียนเป็นเล่มเลย แต่เขาอยู่ในวงวิชาการมาเกือบ 40 ปี และมีส่วนเกี่ยวกับการต่อสู้ทางศาสนา ตลอดจนคุ้นเคยกับรัฐบุรุษมากมายไม่แพ้ปัญญาชนอื่น ๆ ของยุโรป โดยที่เขาไม่เชื่อสายครั้งเยอรมันครั้งอังกฤษ และได้รับการฝึกแบบเยอรมัน ทำให้นำนามบรรยายกาศของลักษณะนานาชาติเข้าสู่มหาวิทยาลัย การมีอาจารย์

ประวัติศาสตร์ที่นับถือคาทอลิกเป็นสิ่งใหม่เขาเป็นผู้กระตุ้นให้นักศึกษาค้นคว้าในการบรรยายของเขา เขาพยายามทำลายสิ่งที่อาจารย์รุ่นก่อน ๆ ได้ผูกมัดตัวเองโดยกล่าวว่าประวัติศาสตร์คือ การเมืองในอดีต

Politics and History are interwoven, but are not commensurate. Ours is a domain that reaches farther than affairs of state. It is our function to keep in view and to command the movement of ideas, which are not the effect but the cause of public events.

แอดตันสอน 2 วิชา ซึ่งมีการจัดพิมพ์เมื่อเขาสิ้นชีวิตแล้ว คือ ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ตั้งแต่สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการจนถึงสมัยก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส เป็นวิชาสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี แม้ว่าจะกล่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์มากกว่าความคิดเห็นต่าง ๆ แต่หัวใจของเรื่อง คือ ความก้าวหน้าของมนุษยชาติที่มุ่งสู่เสรีภาพ อีกวิชาหนึ่งคือการปฏิวัติฝรั่งเศส เขาโจมตีการใช้อำนาจเด็ดขาด เป็นเรื่องน่าสนใจกว่าวิชาแรก นอกจากนี้แอดตันยังมีส่วนในการจัดทำ Cambridge Modern History

สวิตเซอร์แลนด์

จาคอบ คริสตอฟท์ เบิร์คฮาร์ดต์ (ค.ศ. 1818 - 1897)

เป็นนักประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ในศตวรรษที่ 19 ศึกษาเทววิทยาประวัติศาสตร์และศิลปะที่ บาเซล เบอร์ลิน เขาเขียน Civilization of the Renaissance in Italy (ค.ศ. 1861) แต่หนังสือเล่มนี้มีชื่อเสียงในปลายศตวรรษที่ 19 เป็นงานในสาขาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมเป็นการบรรยายและวิเคราะห์จิตใจของยุคทั้งยุค ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นตัวอย่างของการใช้จิตวิทยาสังคมกับการเขียนประวัติศาสตร์ ผู้สืบแนวต่อจากเขาคือ จอห์น ฮุยซิงกา นักประวัติศาสตร์ชาวดัตช์

ในหนังสือเล่มนี้ เบิร์คฮาร์ดต์ ได้ศึกษายุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการในทุกแง่มุม แต่เขาเน้นทางจิตวิทยาของยุค คือ กำเนิดของลัทธิปัจเจกชนนิยม ซึ่งตรงกันข้ามกับสมัยกลางที่มีกลุ่มคนแต่ละบุคคลอยู่ ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการนี้ บุคคลต้องการเรียนรู้ทุกอย่างในโลก ลัทธิปัจเจกชนนิยมเกิดจากการมีชีวิตอยู่ในเมือง การฟื้นฟูวิทยาการคลาสสิก ความเสื่อมของประเพณีนิยมและอำนาจนิยม ตลอดจนแนวโน้มสู่ความเป็นฆราวาส มีผู้วิจารณ์ เบิร์คฮาร์ดต์ ว่ายกย่องยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการมากเกินไป ตลอดจนขาดความรู้เกี่ยวกับสมัยกลาง อย่างไรก็ตามก็ยังคงเป็นงานชิ้นสำคัญที่สุดชิ้นหนึ่งเกี่ยวกับยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ